

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.

Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.

Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47

Correspondențele sânt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.

Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori

15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru

fie-care publicare.

Din cauza ss. serbători nrul cel mai de aproape va apăre Joi în 21 Aprile.

Când vom serba pascile naționale?

Sunt aproape nouăsprezece seculi, de când, în timpul, în care poporul jidovesc se pregătia să serbeze pascile, pe înălțimile Golgothei, din prejma Ierusalimului, mântuitorul lumii, în chinuri trupesci și sufletesci, sângea și se lupta cu moartea pe cruce.

Adevărul, dreptatea se părea atunci, că au să apună dimpreună cu cea din urmă suflare a aceluia, care era în agonia morții, fiindcă mărturisise și propagase adevărul și dreptatea.

Și de sigur că în momentul, când vor fi apăsător sigilul pe ușa mormântului, fariseii și cărturarii, cari combăteau și urgiseau cele mărturisite și propagate de mântuitorul, vor fi simțit un triumf plin de satisfacere.

Bucuria aceasta însă n'a fost durabilă. A treia și a fost spulberată, ear' după trei seculi lumea romană — Europa, Africa și Asia, încât aceste se aflau în cadrul civilizațiunei romane — era cucerită de ideile, cari părea că au amuțit de odată cu amorfirea trupului restignit pe cruce și cari păreau astupate în mormântul Arimateanului.

Dacă este permis a asemăna cele mici cu cele mari putem să șicem, și noi, că pe când, biserica noastră se pregătesce a serba pascile, în înălțimea parlamentară a dietei unguresci, în casa magnaților, se pune la ordinea țilei un proiect de lege, opus principiilor de îndreptățire egală, ba chiar și legilor fundamentale unguresci. Și pentru ca chinurile să fie de mai multe feliuri, ordinea aceasta a țilei se face într'un mod, care umilindu-ne biserica, să ne umilească de odată și în religiozitatea și naționalitatea noastră.

Ca și atunci, se înșeală și acum acei ce cred că prin patima cea plină de umilire, ce ni-o pregătesc, ne vor înfășura eară în lanțurile (giolgiurile) întunerecului. Se înșeală, dacă și inchipuesc, că prin forțări nenaturale vor pute face din români masă brută spre a o exploata după plac și după voință.

Soarele civilizațiunei și culturai a străbătut prea mult și la noi, ca să mai impedece prin opintiri ca cele cu proiectele de maghiarisare dezvoltarea vietei noastre naționale. Aceasta, de și noi românii nu ne-am bucurat în trecut nici a miia parte de favorurile, de care s'au bucurat dênșii, este dezvoltată deja în grad tot așa de mare, cum este a acelor, ce vor să ne-o impedece. Votze dar projec-

tul și încă spre batjocura legilor, prin care tot ei ne „garantaseră” autonomie bisericească și dezvoltarea națională, în țilele pascilor noastre. Adevărul și dreptatea n'au putut fi stăpânite de închisoare și de moarte; adevărul și dreptatea, cari sânt în partea noastră, nu vor pute fi stăpânite nici de nise proiecte de legi, fie încă odată așa de asupritoare.

Să nu uităm nici aceea că triumful, care se așteaptă dela proiectul de lege încă nu și-a primit sigilul care să încuie ușa de îngrădire împregiurul buzelor noastre, și lumea veche și nouă ferbe de indignațiune asupra aroganței unui popor cu pretensiuni mai mari decât îl slujesc puterile. „Ungurii, țice o foaie bucureșteană s'au deochiat până și în America”... și apoi citează din „Illinois”, diar american din Chicago, între altele și locurile următoare cam necioplite:

„Dela anul 1867 Ungurii abia mai cunosc altă chiemare a vietei decât de a apăsa pe Nemții, Slavii și pe Românii din statul lor în modul cel mai barbar, de a le opri dezvoltarea în modul cel mai rușinos, de ale călca limba și datinile în picioare. Acești coboritori ai selbaticilor asiatici află plăcere a călca în picioare, cu fudulia Peilor-roșii, cultura, limba și obiceiurile nemaghiare și de a face din limba lor, pe care 9 secolii însuși frunțașii lor nu au folosit'o, limbă singură legală nu numai pentru 5 milioane de Unguri, dar și pentru 9 milioane Nemți, Slavi și Români. Nici Turcii, a căror supuși au fost un secol și jumătate, nu i-au asuprit cu așa nerușinare; acești Turci au lăsat raialelor limba și datinile și nu s'au încercat nici odată să facă ce fac acum coboritorii Hunilor.”

Diarul american și descopere apoi și desplăcerea sa față cu Nemții, cari la 1848 s'au însuflețit pentru „libertatea Ungurilor” și reprobează însinuările unui corospondent dela Budapesta, care apără „stupiditatea” aceea, în chipul următor:

„Acel domn presupune despre noi că vom încuviința ca 5 milioane de Unguri cu să se poarte cu 9 milioane de altă limbă, cum nici 45 milioane locuitori americani de limba englesă nu au cercat vre-odată să facă cu opt milioane Germani, Scandinavi, Boemi, Poloni și Slavi, adecă a le ataca și răpi limba maternă. Acel domn maghiar cuatează a bănuși o foaie americană, redactată în limba germană, că ar pute afla drept că în Ungaria un soiu de popor care face $\frac{2}{5}$ din întreg să și impună limba sa cu sila altei părți a poporului de $\frac{3}{5}$ a întregului și tocmai aici să găsim aceasta drept un le o duzină de diverse națiuni au drept să se folosească de propria lor limba, unde și dacă numai a deca parte a locuitorilor vechi vorbesc limba germană totuși să învață în scoale publice. O bănușeală ca aceasta te revoltă.”

După ce termină foaia bucureșteană cu reproducțiunea din foaia americană adaugă dela sine: „Fac progrese mari ungurii în stima generală.”

Aceasta e astăzi, și este o dovadă, că indignațiunea nu este numai a noastră, ci e generală. Mâne

insă indignațiunea de astăzi are să se prefacă în despreț. Maghiarii au să dovedească că cu toate proptelele lor artificiale, stăruind pe cărarea apucată au să secere fiașuri*), și naționalitățile, pe cari cred că le vor pute apăsa, vor merge pe calea dezvoltării, mai greu ceva, dar vor merge înainte.

Mergerea înainte deci să nu-o perdem din vedere. Să nu perdem din ochi dezvoltarea românului ca agricultor, ca meseriaș, ca neguțator, ca învățător, profesor, ca preot și în fine ca om al vietei publice.

Avem deja probe pipăite că toate aceste, pe pe lângă toate greutățile, cu care avem să ne luptăm, au început a succede binișor. Aternă dela noi ca să suceadă și mai bine.

Când vom pune picior sigur pe toate terenurile aceste, puțin ne va păsa de opintirile unui Trefort sau Tizza cu șș de maghiarisare. „Puternicii” de ași vor călca ei legile lor de maghiarisare și vor întinde rușinași mâna acelor, pe cari au umblat să i nimicească.

Spre sfârșitul acesta noi să facem mai multă economie cu puterile noastre fizice și intelectuale, organizându ne, încât toate puterile noastre să lucre de o potrivă, toate spre înaintarea tuturor și nici una în detrimentul alteia.

Eată calea și modul, care ne-ar duce sigur cătră timpul, în care, în locul patimilor de astăzi, să serbăm pascile cu bucurie, pentru că am serba cu pascile sufletesci creștinești tot odată și pascile unei progresări naționale.

Revista politică.

Sibiu, în 15 Aprile.

Calătoria principelui Bulgariei la Mocsva, pe la Constantinopole, Atena și Cetinie, „P. Ll.” o consideră de o simptomă, asupra cărei merită să și îndrepte politicii atențiunea. Aceași foaie se miră de primirea, ce a avut principele Bulgariei în Constantinopole. Petrecerea principelui Alecsandru în Atena e mai puțin ofensivă. „P. Ll.” recunoaște că următorii lui Achill și Agamenon nu simpatisează cu locurile și ocașiunile, unde miroasă a praf de pușcă. Pentru ei sânt simpatice secerășurile acolo, unde nu au sămănat și căștigurile, care nu le au meritat. Dela Atena n'are să aducă principele nimica. Prezența lui acolo puțin va schimba firea grecească. Cu to-

*) Veți până una altă „repatriarea Ciangăilor”, despre care vom serie de altă dată.

FOIȚA.

La pascile Ormindenilor.

(Copii de pe natură,, zugrăvite de P. S.)

Pasci, primăvară și regiuni romantice.

Aceste cuvinte te ghidilă la ureche și te ung la inimă. Pascile ne scapă de postul cel lung, primăvara schimbă privelisca monotonană a iernei, ear regiunile romantice ne încântă ochii după trecerea câmpiilor neschimbăcioase la privire.

Soartea vitrigă m'a făcut să serbez cu cinsto Pascile în mai multe locuri din țeară, însă nicăirea nu am avut mai bună distracțiune naturală ca la Ormindea. Dintre multele primăveri, în cari m'am înălțat pe scara vietei mele, puține mi-au fost mai plăcute ca cele dela Ormindea, și tot acolo am fost îmbetat mai mult de frumsețele regiunilor romantice, unde fie-care stâncă, fie-care păriu și ori ce gaură în sinul pământului este un cap de operă al naturii și un monument istoric pentru suferințele și luptele strămoșilor nostri, pentru cari astăzi totuși sântem cu lanțul de grumazi.

Așa e la Ormindea.

Ormindea — dêu nu e oraș de frunte, dar nici

din coadă, ci un sat mijlociu din Zarand. Ei! și când scim că Ormindea e în Zarand, atunci nu trebuie să o îngropăm în laude, căci Zarandul e un ținut fermecătoriu prin clasicitatea panoramei sale naturale.

Dar ce să lăsăm Zarandul și să ne facem cunoscuți cu Ormindenii și cu datinile lor originale, apoi să ne petrecem cu ei la Pasci. Nu ne va părè rêu.

De ne vom așeđa în ori care punct al pământului din Ormindea sau în apropierea acesteia, nu vom pute observa poziția orografică a acestui sat.

Ce să facem dară?

Să presupunem că sântem în un balon al dlui Tissandier din Paris și că sântem așeđați în aer la o înălțime de câteva mii de metri chiar deasupra acestui sat. De acolo vom privi în jos și vom observa o groapă lungă cu multe întindături, care formează figura silhuetică a unui corn de cerb cu o ureche la rădăcină. Așa este suprafața acestui sat giur împregiur încungiurat cu munți, pe cari noi îi vom numi dealuri, căci ei preste toată vara, din cauza căldurei, au lăpădat țundra cea albă de neaună. Forma acestor dealuri e diferită, unul e ca un porc culcat, altul e de forma unui furnicariu, dincolo vedem unul ca o cetate de piatră, în vârf cu șes roditoriu, ear pe o parte, dacă omul are lipsă, se

poate sui cu carul în vârful lui; apoi dincoace e altul de forma unei scoverzi îndoite, altul e ca spatele unui cal fără șeauă și așa mai departe, se înțelege că toate în o estensiune mărită de mii de mii de ori. Minunate silhuate ar pute desemna acolo un pictor, între care multe vor întrece pe dealul de lângă Trățcău, care în trecerea mea pe acolo imi arăta figura sa de forma obrazului unui om culcat pe spate, cu păr, frunte, ochi, nas, gură, bărbie gușă mare și cu mânille pre pept. Pecat că nu l'am audīt și horcăind.

Dar să nu sburăm cu mintea noastră din balon. Să ne slobodim mai în jos și atunci vedem că pe fața acestor dealuri șoade sânt o mulțime de grădini cu pomi, pământuri arătoare, pășuni, păduri mai mari și mai mici și ici colo stani de piatră și găuri în pământ. Casele sânt departe una de alta, coperite cu paie și cu părății albi ca neaua. Apă de isvor este destulă, mai multe păriuri și o vale, care este seacă, de bună seamă vor fi beut executorii apa din ea, căci vin nu se produce la Ormindea.

Vedurăm Ormindea de sus, să o vedem și de jos. Cu balonul nu vom descăleca în Ormindea, căci s'ar spăria iepurii și ar fugi din sat, dar ne vom duce acolo cu trăsura, pe unde vom pute, pe unde nu, ne vom folosi de cele două picioare, dacă

tul altfel se înfățișează visita în Cetinie. Nu atât visita în sine este simptomatice, cât timpul și împrejurările, în care se face visita. Foi slavice amintesc tocmai că Bulgaria și Muntenegru pășesc pe aceeași linie politică, că urmăresc aceleași ținte și sunt de acord și în privința mijloacelor precum și în privința izvorului politice lor. Că visita se face înainte de călătoria la Moscva și că cu ocaziunea vizitei principele Alecsandru se logodesce cu fina țarului rusesc prințesa Milița, sunt o dovadă nouă despre intimitatea ce există între Bulgaria și Muntenegru de o parte și între țarul rusesc de altă parte. „P. Ll“ atrage atențiunea diplomației austro-ungurești asupra maselor de insurgenți ce vin din Muntenegru și reproabă politica cea refățătoare, ce a urmat cabinetul de externe din Viena și în trecutul mai departat și în cel mai de aproape față cu refățătul principat al Muntenegrului. Încheie cu temerea că din făclia nunții din Cetinie se poate aprinde un incendiu de resboiu.

Se susține că contele Hoyos va fi numit ambasador la Paris.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Diua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

Ministrul președinte Tisza: (Să audim! Să audim!) Nu e lucru plăcut a lua acum cuvântul, după ce s'a pus paciunța casei pe probă prin un pamflet, care a fînit aproape 4 oare și jumătate. Eu o pot face această mai ușor, ca aceia, cari ar dori să vorbească mai pe larg și din punct de vedere teoretic asupra acestui proiect, mai ușor, căci voui vorbi și din datorința, ce o am, cât se poate de scurt avînd în vedere atențiunea obosită a casei.

Mulțămesc din parte-mi domnului dep. Zay, că a dat ocaziune geniului maghiar — care după părerea sa s'a stîns, dar care, după cum sper, earăși va reinvia, că a dat și ocaziune acestui geniu maghiar a dovedi în ședința de azi într'un mod atât de extraordinariu, că el e tot acela, care a fost și mai înainte: tolerant, deștept și așezat. (Aprobare viuă.) Nici un parlament în Europa n'ar fi ascultat o cuvîntare ca aceasta cu liniscea, cu care a ascultat, parlamentul nostru vorbirea dep. Zay. (Așa e! Așa e!)

Nu voui să asemenez, ca domnul deputat, liberalismul strein cu cel maghiar. Nu-i stric gustul, dacă dînsul află că liberalismul rusesc e mai mare ca al nostru, granițele țerei îi stau deschise, poftea-că în Rusia. (Aprobare viuă, generală.) Nu voui să mă las în asemănări cu ocaziunea aceasta nici din motivul, ca să nu creadă d. deputat că ar fi cineva între noi și — eu din parte-mi protestez contra unei astfel de presupuneri, — care s'ar teme, că sgomotul „Schulvereinului“, respective nutrimentul, ce se oferă acestui din țeara aceasta, ar pute descredita înaintea streinătăței idea de stat maghiară. Dacă domnul dep. crede aceasta se înșeală, și se va deștepta acuși din rătăcirea sa. Sînt convins despre zădărnicia acestor intrigi, dacă cu toate acestea ași interdice tinerilor studiarea în străinătate, o ași face din motivul, ca să împedec esportarea de calumnia contra Ungariei în afară. (Aprobare viuă.)

Nu mă provoc la toi streine; poftiți și cetiți cu atențiune cele ce se scriu în „Siebenbürgisch — Deutsche Tageblatt“ în țeara aceasta subjugată, în

mai multe nu avem. Însă bine să luăm seama, că Ormindenii sînt cam posnași, ei mîncă glumele cu lingura și nu cumva să ne opărească și pe noi cu apă rece.

La drum dară. Pascile sînt aci, să vedem cum le așteaptă creștinii dela Ormindea și cum le serbează.

E Vinerea Pascilor. Pe toate văile și dealurile auzi bătîndu-se toaca, acel instrument nescriș încă în dicționarul artei musicale, fiind astfel numai un obiect de predilecțiune în ocupațiunea principală a copiilor preste tot timpul, cât durează postul pascilor. Ici colea vedem câte un om ducînd câte un sac cu farină de mumel (mühlmehl) pentru coacerea colacilor pe pasci. Pe fețele tuturor locuitorilor observăm expresiunea suferințelor cauzate de postul cel lung, care pare a nu mai avè sfîrșit. A aștepta Pascile în săptămîna cea mare este o bucurie chinuitoare. Oh, mazere, prune ferte și zamă de cuc, că multă nenorocire cauzată acestor oameni muncitori, cărora li-ați mîncat sîngele, pentru-că v'au mîncat și ei cu lingura. Dar Pascile, Pascile vor sdruncina cîntea voastră depre masă și atunci oamenii vor căpîta nouă puteri pentru muncă. Dealmintrelea trebuie să scim că Ormindenii sînt băeși sau lucrători de mine, cum vorbesc cioplitorii de limbă, apoi ei află aur s'au „fură“ cum le place proprietarilor privilegiați a se exprima. În atare

care sasi nu se bucură de nici o libertate, cel puțin de libertate mai puțină ca în Rusia. (Ilaritate.) Cetiți foaia aceasta și veți vedè, cum răspîndesc între conaționali ideile cele false și totlucruri neadeverate.

Gavriel Ugrou: Ei mint tot deauna!

Ministrul președinte Tisza: Dintre multele exemple fie-mi permis a aduce numai unul. Am tocmai un număr din numita foaie în mîna. Într'un raport al sîu despre o adunare de club, scrie d. deputat fără a fi fost de față și fără a fi membrul acelei partide — spre durerea sau bucuria mea — (Ilaritate) după ce înjură partida întreagă și spune, că membrii sînt oameni dependenți, cari n'au ajuns pe cale onestă în partidă, scrie, și, următoarele:

„Basa proiectului de lege pentru scoalele medii, nu o formează scopuri culturale, progrese didactice și înaintarea instrucțiunii, precum cred unii „bărbați de școală“. Ministrul președinte o a spus apriat în club, că intențiunea proiectului e cu deosebire a valoriza față cu naționalitățile și cu confesiunile „ideea de stat“. „Ideea de stat“ culminează simplu în „maghiarisare.“ (Mișcare.)

Onorară casă! Am dis-o și o voui dice totdeauna, că ideea de stat trebuie să afle expresiune într'o lege pentru instrucțiune; n'am dis și nici nu voui dice însă nici odată, că expresiunea aceasta se consistă într'o maghiarisare siluită. Aceasta n'am dis nici cînd. Din contră am susținut, că chemarea unei legi e a apîra pe toate confesiunile și naționalitățile, și a nu cere dela ele mai mult de cât cer considerațiunile față cu statul; atât însă se ceară la toată întîmplarea. (Aplause.) Unde e deci omnipotența statului și maghiarisarea siluită, de care se plîng domnii deputați, unul mai pe larg, celălalt mai pe scurt! Foaia aceasta însă merge în streinătate și fiind că e scrisă și redigată de un germân, care e și deputat, aceia, cari nu se înfomează mai de aproape, îi dau creșmînt. Eu o repet: deși îmi pare rău, că a succes a duce în rătăcire pe astfel de bărbați, precum sînt unii în „Schulverein“, noi nu ne vom teme de ei și nu ne vom împedeca de sgomotul lor, în activitatea noastră legislativă. Nici odată. Să mă creadă dl deputat. (Aprobare viuă generală.)

Domnii însă susțin, că lucrul n'a eșit dela ei. Fie ori-cine — nu voui să-i eruez. Nimenea nu va trage la îndoială, că foia aceasta servește numai spre scopul, de a divulga scrii neadeverate, chemate a provoca antipatie contra națiunii maghiare (Aprobare.) ce pot eu face, dacă foi germâne independente și ostile Ungariei scriu astfel de lucruri provocîndu se la scriile primite din Transilvania. Despre un maghiar din Transilvania nu presupun, că ar fi apt a scrie astfel de ierimiade, prin urmare scriile acestea nu pot veni dintr'alt loc decât dela sasi. Aceia prin urmare au drept, cari susțin, că răspîndesc faime ostile uitîndu-și de datorințele lor patriotice. (Aprobare.)

Dela părerea aceasta nu mă poate abate nici chiar vorbirea dep. Zay, care n'a avut altă intențiune decât a seduce pe oameni să creadă că chiar și în dietă sînt silii unii din deputați a se plînge contra absolutismului maghiar și a apăsării maghiare. În unele privințe a fost vorbirea d. Zay, ce e drept mai ecuitabilă și mai concilianță ca vorbirile celorlalți deputați. Dar în ce a constat concilierea? În acuzări directe contra statului maghiar, în defaimări contra cultului și constituțiunii ma-

cas Ormindeanul trăese lume albă. Schimbă aurul pe bani buni noaptea și atunci schimbătorul îl omoară cu omenia din tîot felii de mîncări și beuturi, între cari sălama și pescele gras joacă rolul principal în timpul posturilor. Creștinul dela Ormindea în casa sa proprie nu mîncă de dulce în post, într'alt loc însă bucuros. Apoi s'au cum e vorba Ormindeanului. E bine a fi în raiu dar mai bine în chelneraiu.

Dar să nu uităm, inbiților cetitori, că sîntem încă la Vinerea Patimilor în Ormindea. Vrem să-i vedem pe Ormindeni, cum sînt înbrăcați în această zi. Înainte vă pot spune ca cu furca.

Să începem dela cap și să sfîrșim la picioare, și încă chiar cu Solomon a lui Plitan din Dealul Bobei, cu care seamănă mai toți la îmbrăcăminte. Pălăria e de culoare surie, în care se reflîng rațele soarelui ca într'o sabie lucie; marginile acestei pălării au fost deja de mai multe ori tăiate, ear acum sînt încrețite cu ață ca stea în sus. Vîrful pălării e cărpit cu un petec de piele numit plotog, ca să fie mai trainică. Rocul, de ei poreclit laiber, este de flanel vînat, cu o mulțime de petece de pînză albă — pentru trînicie; tot asemenea sînt cioarecii mai noi de nouți, odinocară albi, ear acum de culoare roșie, pe carea o au primit la lucrul din bae. În tot Zarandul, unde vei vedè vre-un om cu cioarecii roșii, acela să scii că-i Ormindean, ceea ce

ghiare. (Aprobare în dreapta și stînga.) Intențiunea vorbirei a fost a se arîta pe de o parte ecuitabilă, ear pe de altă parte a răspîndi faime, cari stau în contradicere cu faptele, (Aprobare.)

Sîntem învinuiți că esamenul de calificatiune va maghiarisa întreg corpul profesoral.

Cum s'ar pute aceasta? Afară de limba și literatura maghiară se propun toate obiectele de învățămînt în limba germană — studiile și le fac profesorii parte mare la universitățile germane. Prin aceea că profesorii vor dovedi că sciu limba maghiară încă nu se maghiarizează nimenea.

Dacă în adevîr cultura maghiară e atât de inferioară, precum a binevoit a se exprima d. dep. Zay, ear cea germană atât de superioară celei maghiare, apoi nu pricep, cum se poate teme cineva a fi răpit de o cultură inferioară pricepînd limba maghiară?

Eu nu mă tem cu toată superioritatea cultului germane, pe care o recunosc bucuros, că maghiarul care scie limba germană se va face german din simplu motiv că cunoasce limba germană. Dl. dep. Zay învinesce cu nedreptul pe sasi slabi de caracter.

O altă acuză dice: „tinerimea noastră nu poate cerceta universitățile germane.“ În proiect nu se află urmă de atari pedeci. Se va arîta că aceia, cari dic că proiectul ar estirpa scoalele germane, sînt profeti răi și atunci se vor întoarce bărbați din „Schulverein“ cu dispreț de cătră sasi. Intelligența săsească, care pe cum se pare seduce ași pe poporul săsesc, se poate apropia un timp, în care nimenea nu va fi în stare a apîra prosperitatea și naționalitatea săsească susținută secolii întregi. (Aprobare.)

Până cînd deputații sasi nu vor declara de nedrepte scriile răspîndite prin declarațiunile „Schulverein“ului, să mă ierte dd. deputați, ei nu manifestează decât ipocrisia unor patrioți răi.

Dacă d. Zay ar fi cetit cele ce s'au scris de guvernele ungare constituționale și neconstituționale referitoriu la administrațiunea veche săsească și-ar fi tras mai bine sama înainte de a arunca actualului guvern administrațiune rea, corupțiune și persecuțiune.

O combatere mai detaiată a vorbirei d. dep. Zay se află în faptele istorice, la cari m'am provocat și în proiectul de față. Toate plînsorile sasilor referitoare la maghiarisarea scoalelor sînt în contradicere cu adevîrul.

Find că proiectul nu cere mai mult dela naționalități și confesiuni decât îi compete statului maghiar, mă rog de onorata casă să l primească. (Aplause viuă necurmata.)

Diua a noua de desbatere.

Președintele **Pechy** deschide ședința la 10 oare. Pe totouirile ministrilor se află: Tisza, Trefort, Kemeny și Pauler. La ordinea dîlei e desbaterea generală asupra proiectului de lege pentru scoalele medii.

După Iuliu Lanczy, care vorbește pentru proiect, ia cuvîntul **Albert Kiss**. Proiectul de față amenință, după părerea vorbitoriului, autonomia scolară a confesiunilor. Ministrul președinte susține, ce e drept contrariul, laudîndu-se, că dînsul nu pretinde dela naționalități și confesiuni alt ceva, decât numai atîta, cât recer interesele statului. Ministrul de instrucțiune a fost declarat mai înainte (19 Martie 1880), că nu e chemare deamnă pentru

nu e mirare, căci acolo și pămîntul e roșu. Cioarecii, deși sînt noi, totuși au un plotog mare de piele groasă cusută cu multă grige; tot așa și pe genunchi strălucesc două plotoage de o lungime și lățime considerabilă. Ormindenii au privilegiu deosebit pentru purtarea acestor plotoage, căci ei sînt băeși și în bae îngenuchind la lucru pe pietri, pelea le face un bun serviciu, la din contră ar pute căpîta ochi de gîină pe genunchi. Solomonul nostru poartă cisme mari sub cioareci, dar sînt alții, cari poartă și opinci ușurele fără gurgoiu.

Aceasta e uniforma de toate dîlele a Ormindenilor, cum dice și ei: haine de Anglie petece o mie Când vorbesc despre îmbrăcămîntea lor, 'mi iau îndrăsneală a mai spune o vorbă.

Băeșul dela Ormindea, cînd lucră în bae reprezintă un tricolor național: roșu, vînat, galben. Cioarecii sînt roșii, rocul e vînat, ear fața lui e galbenă la licărirea candeliei. Însă pentru aceasta totuși nu se aruncă în Murăș, precum făc un bun patriot din ceata lui Kossuth. Acela uitîndu-se în oglindă, observă că dinții săi sînt galbini la vîrf, ear spre gingenii sînt negri, prin urmare dinții lui reprezentau culoarea austriacă, ceea ce într'atîta l'a consternat, încât s'au aruncat în Murăș. Să-i fie apa ușoară.

(Va urma)

legislativă a mărgini autonomia confesiunilor și drepturile garantate protestanților prin art. de lege 26: 1790/91. Proiectul stă în contradicție drastică cu asigurările acestea. Vorbitorul, care nu-și poate lăpăda convicțiunea religioasă ca domnul ministru președinte, nu primesce proiectul nici de basă la desbaterea generală, ci se alătură la votul minorității, aprobând totodată propunerea de conclud prezentată de dep. Baronul Desideriu Pronay.

După Albert Kiss iau cuvântul: Ferdinand Horanszky (pro), Nicolau Bartha (contra), Vincențiu Tischler (pro), Eduard Kriestinkovics (contra), Ios. Wagner, preot rom. cat. (pro) **Iosif Bacon** (contra). Proiectul de față, susține dep. I. Bacon, intrând ca lege în vigoare ar împărechia interesele comune și ar falsifica spiritul cunoscut, liberal al legislativei din Ungaria. Ba ce e mai mult, proiectul acesta, fiind primit, ar debilita forțele Ungariei, căci se împotrivesc culturile adevărate, care așteaptă a fi răspândite prin scoale. Vorbitorul se alătură la propunerea de conclud prezentată de dep. Gull.

Dina a șecea de desbatere.

Președintele **Pechy** deschide ședința la 10 oare. Dintre ministri se află de față: Tisza, Trefort, Szapary, Pauler și Szecheny. La ordinea zilei e continuarea desbaterei generale asupra proiectului de lege pentru scoalele medii.

Ioan Hofgraef (sas) ia cuvântul. După vorbitoriu e fals punctul de mâncare al proiectului. Legea referitoare la protestanții din Ungaria proprie diferează de legile religioase, cari tractează despre confesiunile transilvănene. Proiectul nu ține cont de deosebirea aceasta și vatemă în deosebi autonomia scolară a confesiunilor transilvănene. Vorbitorul nu se îndoiesc, că proiectul va fi primit în general, se roagă deci, ca la statorirea detairilor casa deputaților să lase neajignite garanțiile pe cari se bazează existența poporului săsesc din Transilvania, ca a unui popor german. Încât pentru persoana sa nici vorbitorul nu primesc proiectul, ci se alătură la propunerea făcută de dl Ios. Gull.

După Iuliu Beniczky (pro) ia cuvântul:

Michail Polit: (sârb) Onorată casă! (Să aușim!) Proiectul de față a fost judecat în decursul desbaterei din diferite puncte de vedere. S'au luat privity la punctul de vedere al naționalităților. Punctul de vedere mai normativ însă culminează în întrebarea: oare corespunde proiectul acesta politice culturale a Ungariei?

Una din chemările mai nobile și mai înalte ale unui stat e îndeplinirea unei politice culturale bine precisate. Rangul unui stat în civilizațiunea europeană se determină prin gradul lui de cultură.

Ungaria, durere, nu ocupă locul prim în șirul statelor culte. Unii susțin chiar, că Ungaria aparține în privința cultivei statelor orientale. Într'o privință e dreaptă susținerea, într'alta însă nu. Ungaria posedă, ce e drept tipul statelor orientale intrunind individualități dezvoltate, cari se opun asimilațiunei culturale, unității culturale, de altă parte însă trebuie să recunoașcem, că în Ungaria legătura cu civilizațiunea apuseană nu s'a rupt nici când.

În statele orientale s'a fost nimicic cultura prin invasiunea osmană și statele acestea s'au vădit necesitate a crea totul din nou. Deosebirea există în aceea, că Ungaria posedă o tradițiune culturală, o

tradițiune, care corespunde individualității sale, așa după cum s'a dezvoltat ea în mod istoric.

Confesiunile n'au jucat numai din întâmplare un rol așa de însemnat în Ungaria, ca nicăiri în Europa. Confesiunile au fost factori puternici, așa încât statul nu le-a putut desconsidera. Pozițiunea confesiunilor n'a fost favorabilă numai naționalităților nemaghiare, ci chiar și poporului maghiar.

E verosimil, că limba, literatura și caracterul maghiar n'ar fi ajuns la dezvoltarea de azi, dacă reformații maghiari nu și-ar fi susținut cu energie autonomia confesiunii și a scoalei lor chiar și în timpurile cele mai grele față cu ingerența statului.

Mi s'ar pute reflecta, că timpurile acelea au trecut de mult și starea de azi e alta, că azi maghiarii se află la putere, ear guvernul maghiar nu va întreprinde de sigur nimic în contra maghiarismului.

De aceea nici nu știu da oamenii cu socoteala, cum de protestanții din Ungaria, în deosebi domni de pe partea aceasta (cei din stânga extremă) perhorescează așa de tare proiectul de față. Proiectul acesta doară nu e elaborat în defavorul, ci în favorul maghiarismului, și nu e greu a ghici în a cui defavor e lucrat. Dar să vedem oare proiectul acesta e îndreptat în adevăr numai în contra naționalităților, ori că el amenință și maghiarismul? Conced, că poporul maghiar a câștigat prin tratatul din 1867 o pozițiune splendidă, cu toate că domni din partea aceasta (stânga extremă) nu vor să știe de splendoarea ei. (Așa e! în stânga extremă.)

Cu toată poziția splendidă susțin unii că independența Ungariei nu se estinde așa departe ca a Bulgariei și a Rumeliei de ost. (Ilaritate în dreapta) Conced poziția splendidă a Ungariei, nu conced însă că Ungaria ar avè independența, care se o facă stăpână peste soartea sa. Nu conced că Ungaria n'ar fi espusă tuturor eventualităților, cărora e espusă Austria atât în privința referințelor esterne, cât și a celor interne.

S'ar pute dice și aceea, că Ungaria nu va fi atinsă de eventualitățile din Austria în parlamentul său, pe cât timp va exista constituțiunea și parlamentul Ungariei, ear în parlamentul Ungariei o majoritate maghiară. Dar oare majoritatea de azi e maghiară? Da, coloarea îi este maghiară, materialul însă nu-i maghiar. (Ilaritate mare în dreapta! Mișcare. Să aușim!) de oare-ce majoritatea a eșit din cercuri electorale nemaghiare. Tocmiți un autor, care se dea materialului altă coloare, și uitați-vă apoi la consecunțe.

Fiindcă scim, că Ungaria în urma legătorei sale cu Austria e espusă la deosebite eventualități, nu ne e permis a da statului armă în mână contra naționalităților, căci sub împregiurări schimbate se va folosi arma aceasta apoi contra noastră. Nu nimiciți fortărețele, în cari protestanții ungari, reformații ungari pelângă autonomia lor, au fost în stare să apere și maghiarismul, în timpurile cele mai grele. Mi se va dice: da, autonomia confesională a fost instițiune frumoasă și folositoare și a făcut mari servii maghiarismului, azi însă nu ne mărginim la ceea ce a fost, voind a crea un stat modern. Se afirmă mai departe că instrucțiunea publică nu e afacere confesională: scoala nu e instițițiune confesională, ci afacere de stat *per eminentiam*. Știu ce susține Bluntschli: „scoala e scoală de stat.“ Indicele moderne se pot însă aplica numai acolo, unde iartă împregiurările și unde dezvoltarea istorică e de atare. Noi nu putem imita limbile moderne ale apu-

sului. Omnipotența statului corespunde acolo unității culturale. Ar fi mare absurditate, dacă am voi să imităm sistemul de instrucțiune din Franca.

Francezii au noțiuni, pe care noi nu le înțelegem. „Université“ nu e tot una cu „universitatea“ noastră; sub „écoles normale“ înțeleg francezii altcava nu aceea ce înțelegem noi; „lycée“ nu e identic cu „gimnasiul“ nostru. Noi am imita un ce absurd, dacă am înființa convicte cu provisorii censori și repetitori și cu un tutorat din partea statului până în cele mai amănunte detairi. Aceasta nu se potrivește în Ungaria. Și totuși se află oameni se află un deputat, care asemănă Ungaria cu Franca. Am trăit în Franca și am învățat acolo multe de toate; una însă n'am știut până acum și aceasta o am învățat zilele acestea dela d. dep. Grünwald (să aușim!) că adevărat francezul „patois“ stă în același raport cu limba literară a Francei, în care stau limbile nemaghiare din Ungaria cu limba maghiară (Contrađicere).

Dacă ar fi susținut aceasta un deputat în parlamentul din Rumelia de ost l-ași erta, în parlamentul din Ungaria n'are loc o astfel de afirmare. Domnul dep. Grünwald are temeri în privința viitorului Ungariei. Densul dice că masele naționalităților nemaghiare nu se vor pute maghiarisa, și că dacă nu va succede maghiarisarea inteligenței Ungaria nu va avè viitoriu. Ungaria a avut un trecut de 1000 ani fără a se fi încercat asimilarea și unitatea culturală, ea va avè viitor, fără ca să se realizeze unitatea culturală. Am și eu temeri, că viitorul Ungariei va fi periclitat, dacă vor ajunge la valoare ideile răspândite de d. dep. Grünwald. (Ilaritate.)

Proiectul de față e eflucul simptomei inaurale înainte cu patru ani, când fu vorba de introducerea limbei maghiare în scoalele populare. Deputații naționalităților n'ar trebui să mai ia parte azi la desbatere, căci cu ocaziunea sus numită ei au eshauriat toate argumentele, ce se împotrivesc acestui sistem și esperiența ne-a dovedit că întreg sistemul e greșit și fără scop. Eu iau în cazul de față numai de aceea cuvântul, ca să constat unele fapte. Căci în ce constă acest sistem: politica culturală a Ungariei?

A crea prin răspândirea limbei de stat în Ungaria o unitate culturală. Dar oare e corect terminul „limba de stat“? Terminul acesta nu se poate traduce într'altă limbă neavând nici un sens și fiind nelogic. Spunei unui francez: „langue d'etat“ sau unui englez: „language of state“, și va sta în loc întrebându-te ce însemnează?

Popoarele, națiunile au limbă, statul ca atare n'are și nici nu poate avè limbă. (Mișcare și contrađicere.) Terminul „Staatssprache“ nu e termin german, căci germanul cunoaște numai „Amtsprache“; cuvântul, Statssprache e importat din Austro Ungaria. Se află o limbă engleză, franceză și germană și aceasta e „limba oficială a respectivelor popoare“. Îndată ce statul trece preste sfera conveniendă popoarelor, de loc se începe sila în privința limbei.

Sunt ce e drept, popoare mici pe o treaptă mai de jos de cultură, cari își însușesc până la un grad oare-care limba culturală a popoarelor culte. Aceasta nu se întâmplă prin măsuri silnice, ci prin puterea de atracțiune, ce o esercitează ori-care cultură superioară în viața socială și de stat.

Un esemplu pregnant. Sila în privința limbei în Rusia n'a avut nici un efect în țerile polone de

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 33).

El se uită la ciasornicul său.

— Nouă oare și trei sferturi, dise el; ei, ceasornicul acesta din Mora nu umblă rău! Veți, ceasornicul acesta este dintr'o fabrică indigenă. Noi Dalecarlianii facem de toate utensiliile trebuincioase dela cele mai elementare până la cele mai complicate... Dar nu stinge lumina, ea are să ne serve la fumat; și apoi, mie-mi place tare, a vedè, iarna, luptându-se lumina soarelui cu lumina artificială a apartamentelor într'o învălmășală de culori dubii și fantastice.... Dar, ascultă, sună pendula! Ai întors-o Dta aseară?

— Da. N'ai băgat de seamă?

— Nu. Eu, aseară așipeam în picioare și visam. Doară am și visat că am intrat aici și am cinat! Nu face nimic. Știi face ceaiu?

Ba, dară știu face cafea delicată.

Ei bine, fă dară cafea; eu mă îngrigesc de ceaiu.

Îți place beutura aceasta fadă și melancolică?

— Da, eu o amestec cu a treia parte de vinars sau de rom vechiu.

— A, aceasta e altceva. Eu mă minunez, dle doctor, că suntem aici servii, ca și când am fi în Paris sau în Londra.

— Ei bine, pentru ce nu? Suntem noi doară în fundul lumii? Noi n'avem decât șese oare cu corabia și suntem în Prusia, unde trăiesc ca și în Paris.

Da; dară în fundul acestei provincii, la șese-șeci sau opt-șeci miluri dela frontieră și într'o țeară așa sêracă...

— Așa sêracă! Dta creți că o țeară este sêracă fiind puțin aptă pentru agricultură? Dta îți uii că la noi, interiorul pământului este mai bogat decât suprafața sa, și că minele Dalecarliei sunt tesaurul Svediei. Dta veți că regiunea aceasta vecină cu Norvegia, este puțin impopulată și conchiđi din împregiurarea aceasta, că populația nu poate cresce. Află dară, că, dacă statul ar înțelege mai bine destinația sa, el ar înainta prosperitatea și ar insuti numărul locuitorilor prin avuțiile noastre minerale. Va veni doară odată timpul, când o se scâpăm din ghiarele Engliterei, care ne sleiește cu intrigele sale, și din cleștele Rusiei, care ne paralizează cu amenințările sale. Altcum, să știi, fetu-

meu, că, dacă sunt sêraci pe pământ, nu este vina acestei generoase țeri a bunului Dumnezeu, atât de calumniată prin ignoranța, apatia și falsele vederi a oamenilor, care o locuiesc. Aici lumea se plânge de rigoarea iernei și de asprimea stâncilor, inima țerei însă este caldă!

Să ne coborim dară într'ensa, și vom afla pretutindinea, da, pretutindinea, de bună samă, prețiosul metal, care se ramifică sub picioarele noastre, în vine nenumărabile. Cu metalele noastre, am pute cumpăra toate cercetările, tot lucsul, toate produsele Europei, dacă am avè destule brațe, pentru a scoate avuțiile noastre la suprafața solului. Lumea se plânge de țeară, și pururea sunt numai brațele, care lipsesc! Mai curând ar avè să se plângă țeara de noi!

— Doamne feresce-mă să vorbesc rău de Svedia, dragă domnule Goefle! Eu dic numai, că vastele localități sunt necultivate și că călătorul nu află în casele rarilor locuitori altceva de mâncare, decât orz și lapte, de bună seamă nutriment sănătos, însă puțin apt a aști imaginația și întări caracterul.

(Va urma.)

odinicar. Amploiatul rusesc de origine polonă învață numai atâta rusesc, cât îi trebuie în oficiu; îndată ce ese din oficiu limba rusească își perde terenul. În provinciile asiatice se răspândește încă limba rusească de minune. Popoarele acestea asiatice voiesc a fi ruși, îndată ce știu scrie și cetii și îndată ce se vâd în haine Europene. Tartarul mahomedan ca chelariu în Petersburg sau principele grusic sau mingrelie cu palat în Moscva sau Petersburg se privesc de rus. De unde vine deosebirea aceasta? Cultura polonă e mai mare, mai puternică. În Posen nu poate concura cultura Polonă cu cea germană, cu toate că marea națiune dă polonilor unei minorități mai multă libertate în cele școlare, de cum ni se dă nouă aici cu toată majoritatea noastră. (Ilaritate.)

Dar mai departe! Alsația e provincie germană. Călătorind prin Alsația mă credeam între șvabii din Banat, într'atâta e de germană țeara aceasta. Și cum stă lucrul acolo? Alsațianul e frances îndată ce-și ia pardesiul, și nu mai mult germân. Colegii mei juriști alsățieni mi-ar fi luat în Paris în nume de rău, dacă i-ași fi numit germâni. Care e motivul acestei aparițiuni? Puterea de atracțiune a civilizațiunii mai superioare, a cultului mai înalte și nu sila de limbă. Dar se nu mergem mai departe. Învingerile limbei și literaturii germane în viața socială la noi în Ungaria sunt o urmare a cultului mai înalte și nu a silei.

De aceea ăic: creați în privința maghiarismului putere de atracțiune, care să aibă valoare în viața socială și de stat și alți factori: creați preste tot o cultură superioară și nu veți ave lipsă de măsuri silnice. (Mișcare.)

Dar în ce constă politica culturală de ađi în Ungaria? În aceea, că statul suprimă cultura naționalităților nemaghiare, fără a fi în stare, a crea o cultură mai înaltă, mai tare, basată pe factori mai puternici de cum e răspândirea limbei.

Presa germană din capitală a înfățișat lumii proiectul de față într'un colorit tare naiv. E năvitare a afirma, că statul își trimite comisariul său la examenul de maturitate pe baza dreptului său de supraveghere. Acesta însă n'ar fi răul cel mai mare. E neliniștitor însă a sci, că dela comisariul acesta depinde nu numai soarta unor școlari, ci soarta întregii autonomii bisericești și soarta scoalelor medii ale naționalităților, căci pe acestea va pune comisariul după torentul de ađi pond. Comisariul nu se va uita, că știe cutare ceva din obiectele de învățământ, ci se va uita să știe unguresce. (Contrațicere în dreapta.) Poate să știe cine va unguresce, ear din matematică, istorie etc. se nu știe nimic. Comisariul va declara de nematur pe acela care nu va sci unguresce, de oare ce dănsul va crede că aceasta îi e misiunea. (Contrațicere în dreapta.)

Al doilea punct nevinovat e propunerea limbei maghiare în clasele superioare. Pentru noi sərbii n'a fost de lipsă proiectul. Noi am instituit înainte de proiect la gimnasiul nostru pentru limba maghiară un profesor, care cunoasce limba maghiară mai bine ca pe cea sərbescă. Lucrul de căpetenie va fi însă în gimnasiu după introducerea acestui proiect că cine știe mai bine unguresce. Și ađi facem esperiența, că școlarul, care a cădutin gimnasiul sərbesc, se duce la gimnasiu maghiar; acolo nu trebuie să învețe altceva decât numai limba maghiară, lucrul principal nu e a sci ceva, ci a cunoasce limba maghiară.

Mă rog de iertare, poate sci cineva unguresce fără ca să se poată numi cult. E acesta un progres cultural. Eu țin că acesta e regres e decadentă culturală?

Se cere mai departe ca profesori, să depună examenul de calificatiune în limba maghiară. Nici acesta n'ar fi răul cel mai mare. Profesorul cunoasce limba maghiară. Urmarea direcțiunii de ađi va fi, că nu se va examina, de știe ceva candidatul din fisică sau matematică, ci de cunoasce limba maghiară și amăsurat cunoștinței acesteia i se va da diploma de profesură. Profesorul nu va fi examinat din obiectele de învățământ, ci i se va examina caracterul, într'u cât e apt a lucra în interesul maghiarisării.

Sistemul, pe baza căruia ne nizuim a crea unitate culturală prin răspândirea limbei maghiare, e după părerea mea, o fantomă, o amăgire goală nerealisabilă. Puterea statului maghiar și guvernul maghiar subordinează acestei fantome ori-ce interes. De câțiva ani încoace alt principiu nu mai are valoare fără numai acela: de a răspândi limba maghiară. Cultura e lucru secundar. (Contrațicere vii.)

Eu țin, că aceasta nu zace nici în interesul statului și nici în interesul național. Interesul nu constă în jignirea naționalităților, ci în

infrățirea acestora Statul are înaltă chemare a restitui concordia, amicitia și frățietatea între naționalități și maghiarism. Eu am convingerea, că nu se află nici un maghiar, nici un patriot (sub patrioți înțeleg firesc numai pe aceia, cari nu fac meserie din patriotism, precum se cam întâmplă la noi) că nu se află ăic nici un maghiar, care n'ar dori vechea concordie între naționalități, precum imi este cunoscut de altă parte, că nu se află nici un cetățean, nemaghiar în statul acesta, care n'ar dori concordia cu maghiarii. Care e cauza lipsei acestei concordii? Eu află cauza în lipsa unui guvern, care să fie la culmea chemării sale. Să ni se dea un guvern, care să susțină caracterul ungar al Ungariei și caracterul maghiarului, pe care l'a obținut acesta prin istorie și inteligență, un guvern amic totodată și naționalităților, care să conceadă acestora dezvoltarea unei administrațiuni bine aplicate. Să ni se dea un guvern, care se înainteze cultura naționalităților și să nu o impedece, căci aceasta e un atentat contra cultului. Având un astfel de guvern, atunci cred, că se va reintoarce vechea concordie, amicitie și frățietate, spiritul de odinicar.

Fiindcă proiectul de față stă în contrațicere cu spiritul acesta, fiind îndreptat în contra cultului naționalităților nemaghiare, nu-l primesc de basă la desbaterea specială.

Bela Grünwald: D. dep. mi-a imputat o absurditate și m'a batjocorit. Dacă ași fi ăis în vorbirea mea aceea, ce presupune dănsul, ași fi meritat în adevăr procedura aceasta. În vorbirea mea am ăis cu totul altceva, anumit: în Franția s'au șters deosebirile de limbă în stratele de jos prin limba literară comună. Acela, care cunoasce referențele în Franția, imi va da drept. (Așa e!) Acela, care știe, că în Franția există o limbă bretonică, că în Alsația a existat o limbă germână și că în Provence se vorbesce un dialect, ce difere de cel francez, acela, care are cunoștință despre Bascii din văile pireneice (Așa e!), acela, ăic imi va concede, că acolo s'au șters în faptă deosebirile de limbă prin limba comună literară. (Așa e!) Conced, că domnul deputat a locuit timp mai îndelungat în Franția, dacă n'a observat însă lucrurile acestea, apoi sigur nu s'a ocupat cu referențele etnografice ale Franției.

(Va urma.)

Varietăți.

*** (Airea și la noi.)** În parlamentul din Viena presiul a sistat pentru *Sâmbătă și Luni* desbaterile din *causa sərbătorilor ortodocșilor*. În casa magnaților din Budapesta cel mai înalt prelat al românilor ortodocși din Ungaria a propus să se respecte sərbătoarea bisericești noastre cea mai mare, și glasul lui a sunat în pustie. În Viena parlamentul ne respectază din propriul indemn simțământul nostru religios, în Budapesta nu ni se respectează nici la întrepunerea prelaților noștri.

Îndreptare. În nrul trecut, articolul „Statutul organic și plenitudinea puterii arhiericești” s'au străcurat erorile următoare, cari alterează înțelesul. Pag. 171, coloana 1, alinea penultimă: în loc de: „este poate consistoriul se nu denumească pe cel ales cu majoritatea voturilor, ci pe concurent, respective . . .” se se îndrepte: punând cuvântul „este” după cuvântul „dar” din șirul premergător și așa după „în numărul ternar” ar urma: **poate consistoriul se nu denumească pe cel ales cu majoritatea voturilor, ci pe concurent . . .**

Coloana 2 alinea 1 șirul 5 după cuvintele „absolutismul episcopal” urmează punct și apoi: „Cu ajutorul acestui absolutism episcopal”. Coloana 3 alinea penultimă șirul 7: „potestatea episcopului e așa de mare” se se îndrepteze: „potestatea episcopului așa de mare”. Pag. 172 alinea penultimă se se cetească:

„Pe terenul *personalităților* nu urmez dlui C, fiindcă presupunem, că on. public cetitor nu poate ave interes a cunoasce însușirile duor anonimi. De și dl C susține în răspunsul său că eu ași sci toate bine cu cine ași ave a face, se înșeală când crede, că eu ași fi un candidat de protopop cu ochelari”

Alinea ultimă: șirul 3 în loc de: „vrea nu vrea” se se îndrepteze: **vrea acesta nu vrea**.

*** (Producțiune și petrecere)** colegială arangeată de societatea sodalilor români din Brașov împreună cu cântări și declamațiuni executate de membrii societății. Producțiunea spriginită de capela militară va ave loc în 18/30 Aprilie 1883 în sala hotelului Nr. 1 la 8 oare seara.

Revista de cărți: „Catechism pentru învățământul religiunii drept credincioase răsăritene în scoalele primare de Moise Toma administr. prot. și

ases. consistorial, prelucrat de Simeon Popescu. Edițiunea II emendată amplificată. Sibiu, 1883. Editura eređilor lui Moise Toma. Prețul 30 cr. Tipariul tipografiei archidieceșane”.

Elemente de Istoria naturală pentru scoalele populare de Dr. Daniil P. Barcianu. În trei cursuri. Cursul II. Cu numeroase ilustrațiuni intercalate în text. Sibiu 1883. Prețul 60 cr. Tipariul tipografiei archidieceșane.

Ouă roși de Pasci. Două predici, cari sunt a se țină la Pasci de cătră pruncii școlari. Edatate de Paul Chinez, învățătoriu în Soceni. Tipografia I. Wunder în Reșița mont. 1883.

Moșitul, manual pentru moașe de Ioan de Volcinski, Doctor în medicină și chirurgiă, magistru în obstetrică, medic asistent la institutul de nascere și la scoala de moașe în Cernăuți, membru al comitetului societății pentru cultura și literatura română în Bucovina ș. a. În editura autorului. Cernăuți, tipariul lui Kerekjarto 1883. Prețul 1 fl. 50. În Sibiu de vândare la librăria W. Krafft.

Idealul învățătorului român. Studiu-social pedagogic de Ioan Dariu, învăț. la scoalele primare din Satulung, Brașov. Tipografia Alexi 1883. Prețul 20 cr. 2 porto.

(„Școala Practică”) tomul II, Nr. 1 pro April a apărut deja și conține:

1. Corpul omenesc. Lecțiune practică din învățământul intuitiv, lecțiunea a 2-a: Capul cu grumazii. — 2. Tractarea Abecedariului (bucată privitoare la colori). — 3. Ghiocelul. Din „Elemente de istoria naturală pentru scoalele populare” de Dr. Daniil P. Barcianu. — 4. Jocuri de copii. De Ispirescu. — 5. Ortografia Academiei Române (încheiere). — 6. Varietăți. — 7. Bibliografie. — 8. Posta redacțiunii.

Abonamentele se fac la redacțiune în Năsăud (Nassod, Transilvania) cu 3 fl. pe anul întreg.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 26 Aprilie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.10	120.10
Renta de aur ung. de 4%	89.80	89.80
Renta ung. de hârtie	88.—	87.95
Imprumutul drumurilor de fer ung.	138.—	138.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.40	91.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.20	98.50
Strisuri fonciari ale institutului „Albina”		100.30
London (pe polița de trei luni)	119.70	119.70
Galbin.	5.66	5.65
Napoleon	9.50	9.51
100 marce nemțesci	58.55	58.50

Nr. 44

[408] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de a II clasă Bana b i c în protopresbiteratul Turdei, se deschide concurs cu termin de 30 ăile dela prima publicare în „Telegraful Român”

Emolumentele sânt:

Pentru preot porțiunea canonică 35 jugere 1103° □. Dela 110 familii partea parochului cari dau 8 cupe vechi de cucuruz sfârmit.

Dela 110 familii câte una ăi de lucru.

Stola epitrafirului obicinuită.

Doritorii de a ocupa această parochiă vor ave ași așterne petițiunileinstruite conform statutului organicși Regulamentului pentru parochii lasubscrisul oficiu protopresbiteral, până la terminul amintit mai sus.

Agărbicium (p. u. Gyéres) 29 Martie 1883.

În conțelege cu comitetul parochial.

Simeon Pop Moldovan m. p.,
protopresbiter.

Nr. 128.

[409] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Nicolau Mănoiu în parochia de clasa a III-a dela biserica veche din Șimon tractul protopresbiteral al Branului, conform ven. ordinațiuni consistoriale dđto. 10 Martie 1883 Nr. 111 B. se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 ăile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sânt 200 fl. v. a. pe un an din venitele parochiale.

Concurenții au ași trimite subscrisului suplicele lor instruate în sensul Statutului organic și conform Regulamentului congresual pentru parochii din 1878.

Brașov 30 Martie, 1883.

În conțelegere cu comitetul parochialrespectiv:

Iosif Barac m. p.,
prot. adm. ppresb al Bran.